

TÜRÜK

2023, Yıl/Year: 11, Sayı/Issue: 34, ISSN: 2147-8872

TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal

Geliş Tarihi / *Date of Received: 26.08.2023*

Kabul Tarihi / *Date of Accepted: 28.09.2023*

Sayfa / *Page: 92-109*

Research Article / Araştırma Makalesi

Yazar / *Writer:*

Doç. Dr. Hasan İSLATİNCE

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ, İİBF, İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

hislatin@anadolu.edu.tr

Doç. Dr. Erhan SOLMAZ

Uşak Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve
Edebiyatları Bölümü, Öğretim üyesi

solmaz@usak.edu.tr

Dr. Muharrem FERATAN

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon Meslek Yüksekokulu

mferatan@gmail.com

KÜLTÜREL MİRAS ÖGELERİNİN GENÇ KUŞAKLARA AKTARILMASINDA TİYATRAL DANSIN ROLÜ: “BİZİM YUNUS” ÖRNEĞİ*

Öz

Yunus Emre'nin hem dünya beşeriyetine ortak bir değer olarak takdim edilmesi hem de ülkemizde bir kez daha hatırlanması amacıyla vefatının 700. yılında 2021 yılı Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından anma ve kutlama yıl dönümleri arasına alınarak 2021 yılının "Bizim Yunus" yılı olarak anılması ve mirasının yaşatılması amaçlanmıştır. Yapılan bu çalışmada "2021 Yunus Emre ve Türkçe Yılı" etkinlikleri kapsamında öncelikle Yunus Emre'nin yaşadığı dönemi yansıtan halk dansları, kostüm, müzik ve yaşam biçimi derlenmiş ardından geleneksel ve modern sahne teknikleri kullanılarak "Bizim Yunus" isimli tiyatral dans gösterisi hazırlanmıştır. Hazırlanan bu gösteri ile birlikte hem kültürel mirasın korunması hem de bu mirasın genç kuşaklara aktarılmasında tiyatral dansın ve sahne sanatlarının nasıl bir önemi ve rolü olduğunu ortaya konulması

* Bu çalışma Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından kabul edilen 2109E173 no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

amaçlanmıştır. Çalışmada elde edilen veriler “Bizim Yunus” tiyatral dans gösterisini izleyen ve çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden seyircilerden toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 24 programı kullanılarak betimsel analiz, faktör analizi, ki-kare ve t-test One way ANOVA testi uygulanarak elde edilen bulgular ve sonuçlar ilgili başlıklar altında verilmiştir. Ayrıca hazırlanan bu gösteri ile tiyatral dans gösterisinin yapısal özelliklerinin tasavvufi öğeleri içeren bir gösteriyi etkinlik deneyimi özelinde ele alarak genç kuşaklar üzerindeki etkisinin ne olduğu saptanmaya çalışılmıştır. Böylece bir inanç sistemi içerisinde tasavvufi düşüncelerin simge, söz, eylem, kişileştirme, dans ve müzikle nasıl görünür kılındığı tiyatral dans bağlamında bu durumun seyircilere etkin bir biçimde aktarılmasının nasıl mümkün olacağı ortaya konmuştur. Bu yönüyle çalışmanın bulgu ve sonuçlarının ilgili alandaki araştırılması gereken konulara ışık tutması ve literatürde oldukça az çalışılan bu alanlara katkı sunması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimler: Kültürel miras, tiyatral dans, tasavvuf, Yunus Emre, etkinlik deneyimi.

THE ROLE OF THEATERAL DANCE IN TRANSFERRING CULTURAL HERITAGE TO THE YOUNG GENERATIONS: THE CASE OF “BİZİM YUNUS”

Abstract

In order to present Yunus Emre as a common value to the world humanity and to be remembered once again in our country, on the 700th anniversary of his death, 2021 was included in the commemoration and celebration anniversaries by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). It is aimed to be commemorated as the "Year of Yunus Emre" and to keep his legacy alive. In this study, within the scope of "2021 Yunus Emre and Turkish Year" activities, first of all, folk dances, costumes, music and lifestyle reflecting the period Yunus Emre lived in were compiled and then the theatrical dance show "Our Yunus" was prepared using traditional and modern stage techniques. With this show, it is aimed to reveal the importance and role of theatrical dance and performing arts in both the protection of cultural heritage and the transfer of this heritage to young generations. The data obtained in the study were collected from the audience who watched the theatrical dance show "Our Yunus" and voluntarily agreed to participate in the study. Descriptive analysis, factor analysis, chi-square and t-test One-way ANOVA tests were applied to the obtained data using SPSS 24 program. The findings and results obtained from the study are given in detail under the relevant headings.

In addition, with this show, it has been tried to determine the effect of the theatrical dance show on the younger generations by considering the structural features of the theatrical dance show, a show containing mystical

elements, in the event experience. Thus, it has been revealed how mystical thoughts are made visible with symbols, words, actions, personifications, dance and music in a belief system, and how this situation can be effectively conveyed to the audience in the context of theatrical dance. In this respect, it is aimed that the findings and results of the study shed light on the issues that need to be investigated in the relevant field and contribute to these areas that are rarely studied in the literature.

Keywords: Cultural heritage, theatrical dance, mysticism, event experience, Yunus Emre.

1. GİRİŞ

İlk çağlarda insanlar duygu ve düşüncelerini ifade etmek için tabiat ve hayvan sesleri ile jest ve mimiklerden faydalanarak taklit kavramını meydana getirmişlerdir. Taklit zaman içinde temsili doğurmuş ve bu taklit, temsille birlikte dansı oluşturmuştur. Bütün gösteri sanatları gibi halk dansları da kökenini ilkel dinî inanışlardan, törenlerden almış ve yıllar boyu gelişim göstererek günümüze kadar gelmiştir. Günümüzde, toplumun ve insanın gerçeklerini yansıtan halk oyunları bir sahne sanatı olmakla birlikte, belli bir düzen ve disiplin isteyen, seyirciye dönük bir sistem oluşmuştur (Güvenir 2001). Bu kapsamda bakıldığında halk danslarının dinî inanış, ritüel, coğrafya, yaşam biçimi ve kültür öğelerinden meydana geldiğini, günümüzde ise daha da gelişerek sahne teknikleri ile uygulanan bir dans türü olduğunu ifade edebiliriz.

Sahne sanatları alanında öncü kabul edilen ülkeler incelendiğinde araştırmacıların çoğunlukla sanat, din, opera, müzik, ritüel ve tiyatro ilişkisi üzerine çalışmalar yaptığı görülmektedir (Alm, 1995; Milhous, 2003; Poyraz, 2017). Bu açıdan bakıldığında Türkiye topraklarının geçmişten günümüze birçok medeniyete ev sahipliği yaptığı, kültürel miras sayılabilecek birçok ögenin varlığı ve bu coğrafyadaki çok kültürlülüğün içerdiği farklı ve çeşitli ritüellerin çokluğunu birlikte ele aldığımızda bu alanın araştırmaya değer önemli bir çalışma alanı olduğunu söyleyebiliriz. Bu nedenle bu çalışmada Anadolu coğrafyasında yaşamış ve Türk kültürü açısından önemli bir yere sahip olan Yunus Emre ve onun hayatı kültürel miras olarak ele alınmış ve farkı yönleri ile incelenmiştir.

Dinî ritüellere dayalı olan danslar, seyirlik ve kutsal olmanın yanı sıra, içlerinde barındırdıkları tiyatral ve dramatik özellikleri ile sahne sanatları için oldukça değerlidir. Çünkü bireylerin inançlarından izler taşıyan bu danslar insanları daha derinden etkileyebilirler. Fakat burada önemli olan dinî inançlar, ritüeller, müzikler ile sergilenen dansın uyumlu olmasıdır (Poyraz 2017: 93-94). Bu nedenle çalışmaya konu olan “Bizim Yunus” isimli tiyatral dans gösterisinin hazırlanması için öncelikle detaylı bir literatür taraması, figür, kostüm, müzik ve dans derlemesi yapılmıştır. Yapılan bu faaliyetler sonucu özgün bir gösteri ortaya konulmuş ve bu gösteri seyircinin beğenisine sunulurken katılım gösteren seyircilerden elde edilen veriler çalışmada kullanılmıştır. Yapılan bu gösteri ve gösteriden elde edilen bulgularla, kültürel mirasın genç kuşaklara aktarılmasında tiyatral dansın rolünün etkinliğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Tiyatro, Dans ve Dans Tiyatrosu

Tiyatral dans gösterisini kavramsal olarak anlamlandırabilmek için öncelikle tiyatro ve dans kavramlarını incelemek gerekecektir. Tiyatro sözcüğünün kökeninin eski Yunancaya dayandığını ve ‘bakmak,’ ‘görmek’ anlamına gelen “Thea” sözcüğünden türetilen “Theatron” olduğunu söyleyebiliriz. Tiyatro denilince akla gelen bir diğer kavram olan drama ise tiyatronun en temel unsurlarından biridir ve etimolojik olarak bizi “Drômenon” kavramına götürür. Kavramsal olarak dromenon, “hareket, eylem veya olayın insanla ilgili ve insan tarafından yapılmış, ya da yapılan bir eylemi” içerir. Dramatik, kaynağındaki drômenon sözcüğünde bütünlenen; insanla ilgili olma, canlandırılabilme, oynanabilir olma ve izleyenler için bir anlam içermesi gibi nitelikleri içinde barındıran bir kavramdır. Bir başka deyişle eylemin izlenebilecek bir biçime dönüştürülerek izlenmeye alınmasıdır. Tiyatro ya da tiyatral olan, dramatik olanın ifade yöntemlerinden yalnızca biridir. Opera, müzikal oyun, kukla vb. sahne sanatları türleri ile beraber sinema gibi dramatik tasarıma sahip farklı sanat alanlarında da dramatik yapı kullanılmaktadır (Tuncay 2010: 11-12; Poyraz 2017: 57-58).

Dans kavramının ise, insanların duygu ve düşüncelerini ifade etmek için tabiat ve hayvan sesleri ile jest ve mimiklerden faydalanarak taklit ve temsille birlikte ortaya çıktığı görülmektedir. Diğer bir ifade ile dans bireysel veya grup halinde müzikli veya müziksiz olarak tekrar eden bazı hareket ve figürlerden oluşan ve estetik değer taşıyan vücut devinimleri olarak tanımlanabilir (Güvenir 2001: 1-2).

Dans ve tiyatro birlikte ele alındığında ise dans tiyatrosu kavramı ortaya çıkmaktadır. Ünlü (2009: 6) dans tiyatrosunu “anlatım kaygısının biçim ve virtüöz itenin önüne geçtiği, öykülemenin amaç, görüntülemenin ise araç olarak kabul edildiği bir dans gösterimi” olarak tanımlamıştır. *Dans tiyatrosu* olarak ele aldığımız bu sahne sanatı türü ilk döneminde daha çok klasik öykülere, efsanelere ve mitlere dayanan müzikli sahne gösterisi olarak ortaya çıkmıştır (Yılmaz 2011: 74). Terimin sanat literatürüne girişi ise 1970’li yıllara dayanmaktadır. Dans tiyatrosu terimini ilk kez 1972 yılında Darmstadt Tiyatrosu’nda bale yönetmeni olan Gerhard Bohner kullanmıştır. Hatta Darmstadt tiyatrosunun adını Darmstadt Dans-Tiyatrosu olarak değiştirmiştir ve kavram o tarihte literatürdeki yerini almıştır (Dehmen 2010: 14). Günümüzde dans tiyatrosu mitler, efsaneler, ritüeller vs. gibi geniş bir alanda kullanılmakta ve farklı sahneleme teknikleri ile seyircisi ile buluşmaktadır. Özellikle bir ögenin kalıcı anlatımı ve estetikle iç içe geçmesi veya aktarılması istenildiği durumlarda uygulayıcılar tarafından kullanıldığı bilinmektedir.

2.2. Ritüel ve Dinî Ritüeller

Ritüel yapanlar tarafından kodlanmamış, değişmeyen söz ve resmi eylemlerin birbiri ardına sıralandığı gösteri olarak tanımlanabilir. Tanımda ifade edilen ‘değişmeyen söz ve resmi eylemler’ ritüeli yapan grup ya da bireyler ile ilgili değerleri kapsamaktadır. Araştırmacılar, ilk insanların doğayı kontrol altında tutabilmek için ritüel yaptıklarını belirtirler. Bu ritüellerdeki yararlılık salt doğayı etkileme, değiştirme, dönüştürme çabalarında karşılık bulur. Örneğin ilkel toplumlarda

ritüeller yaşamın daha verimli olmasını sağlamak adına doğüstü güçler ve tanrılar için gerçekleştirilen törenlerdi (Poyraz, 2017: 54).

Ayrıca ilk insanlar doğa ile ilişki kurabilmek için törenler yapmıştır. Bunu yaparken de temsili canlandırmalar ile taklitten yararlanmış. Taklit tıpkı dans ögesinde olduğu gibi, ritüeller içerisinde de önemli bir olgudur. Bu yüzden tiyatrunun kökeninin taklit içeren ritüeller olduğu söylenir. Bu ritüellerin tümünde ise yararlılık ilkesinin ön plana çıktığı gözlemlenmektedir. Günümüz ritüellerindeki yararlılık ilkesi, topluluğu bir arada tutma, dayanışmayı artırma, kolektif bakış açısını güçlendirme, bilgi ve tecrübeleri gelecek kuşaklara aktarma, geçmiş günümüze ve günümüzü de geleceğe taşımak amacıyla kendine karşılık bulmaktadır (Güvenir, 2001: 4-5).

Ritüelde gerçekleştirilen canlandırma eylemi yaşamdaki problemleri çözme çabası ile ritüelin evrenselliği ise sosyal drama kavramı ile ilişkilendirilir. Bu kapsamda bakıldığında sosyal yaşamın özü tiyatraldır ve bu yönüyle sosyal dramalara gebedir. Herhangi bir sosyal drama sürecinin olabilmesi içinde normal yaşamda bir bozulmanın meydana gelmesi gereklidir. İnsanlar zaman içerisinde ortaya çıkan bozulmaya tepki olarak harekete geçerler. Bu durum bazen krizlere bile neden olur. Bu durumlarda grup ortaya çıkan krize çözüm aramak için yeni bir eyleme geçer. İşte bu süreçte bozulan sosyal bağları onarmak, sosyal dokudaki çatlakları kapamak yani bozulan dengeyi tekrar sağlamak için ritüel süreç devreye girebilir. İşte bu ritüel süreçte, belirli kurallar çerçevesinde yapılan canlandırmalar, törenler sanatın kaynağını oluşturur (Sağlam 2008: 451-452).

Ritüeller toplumda birtakım gereksinimleri karşılar. İlkel toplumlarda kişiye ve gruba kutsal bir güç verirken, günümüzde ritüeller toplumu birbirine kenetleyip toplumsal bağları güçlendirir. Bu yönüyle özellikle dinî ritüeller sıklıkla bireyler tarafından katılım gösterilen ve kabullenilen durumlar arasındadır.

2.3. Kültür ve Kültürel Miras

Farklı coğrafyalarda yaşayan insanlar doğa olayları, iklim, inanış biçimleri gibi birçok faktöre bağlı olarak farklı davranış biçimleri veya yaşam şekilleri ortaya koyarlar. Ortaya koymuş oldukları bu yaşam biçimi ise kültür olarak yer eder ve kuşaklar boyu hem kendisini koruyarak hem de değiştirerek devam eder. Geçmişten günümüze insanın en büyük özelliği kültür yaratabilmesi ve yarattığı kültürü geleceğe aktarabilmesidir. İnsan eseri olarak ortaya çıkan kültür, evrensel ve yerel özellikleri bünyesinde barındırır.

Etimolojik açıdan incelendiğinde kültür sözcüğü Latince kökenli olup, “ekip ürün almak, üretmek” anlamını içerir. Aynı sözcük Türkçede “ekin” olarak kullanılmakta ve aynı anlama gelmektedir (TDK 2022). Bunun yanında kültür ile ilişkili olan bir başka kavram olan “Miras” ise, “bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şey” olarak tanımlanmaktadır (TDK 2022). Hem kültür özelinde hem de miras özelinde kültürün de biriktirmeye ve birikime dayalı olması onun bir miras olarak görülmesini sağlamıştır. Böylelikle kültürel miras kavramı ortaya çıkmıştır. Kültürel miras, binlerce yıldır süregelen ve uygarlık tarihi içinde insan tarafından doğa ile birlikte doğrudan ya da dolaylı olarak üretilen tüm maddi ve manevi değerler olarak tanımlanabilir (Tuncer 2018: 3).

Geçmişten günümüze kadar gelen kültürel birikim veya kültürel miras, toplumları oluşturan en temel kaynaklardandır. Bu nedenle kültürü oluşturan maddi veya manevi tüm eserler, gelecek kuşaklara bu eserleri oluşturan şartları ve ortaya çıkma tarihlerini gösteren tanıklardır (Köroğlu vd: 2018: 99).

Kültürel miras; tarihsel kimliğimizi, kültürümüzü, oluşturan somut ve soyut tüm değerlerin tamamını kapsar. Tarihi kentler ve onları oluşturan yerel dokular, kültürel peyzajlar, anıtlar, binalar, arkeolojik alanlar olduğu gibi ayı zamanda dil, anane, müzik, dans ve ritüel gibi toplum tarafından yaşatılan değerler de kültürel miras kapsamında yer alırlar (Ünal 2014: 11). Bir coğrafyada yaşayan insanların tarihi veya güncel kültürü ile ilişkili olan ve bir belge niteliği taşıyan, taşınır veya taşınmaz değerleri ile somut veya somut olmayan tüm unsurları o ülkenin kültür mirasıdır (Batman 2013: 26). Burada hareketle kültürel miras somut ve somut olmayan kültürel miras olarak ikiye ayrılabilir. Somut kültürel miras; bir ülkede var olan ve geçmişten günümüze miras kalmış tarihi binalar, antik kentler, sit alanları gibi taşınır veya taşınmaz kültürel varlıkları kapsayan bir tanım olarak karşımıza çıkmaktadır. Somut kültürel mirasa sahip varlıklar taşınır ve taşınmaz kültürel varlıklar olarak iki ana başlıkta sınıflandırılır. Buna göre bir toplumda kültürel belge niteliği taşıyan her türlü taşınır varlığa örneğin iğne oyası gibi taşınır kültürel varlıklar, Bina, köprü gibi anıtsal kültürel abidelere de taşınmaz kültürel varlıklar denir. Daha önceleri kültürel miras denildiğinde ilk akla gelen maddi kültürel unsurlardı. Bunlar genellikle taşınamayan yapılar, arkeolojik veya doğal alanlardan oluşuyordu. Somut Olmayan Kültürel Miras ise yakın zamanlarda UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) tarafından yeni bir kültürel miras kavramı olarak ortaya atılmıştır (Güneş ve Satar 2015: 1080). Oğuz (2013: 11), somut olmayan kültürel miras kavramının UNESCO içinde yürütülen kültürel miras koruma çalışmalarda ortaya çıkan bir kavram olduğunu belirterek bu kavramın kökeninin İngilizce karşılığı olan “intangible cultural heritage” veya Fransızca karşılığı olan “patrimoine culturel immatériel” kavramlarından geldiğini ve Türkçeye maddi olmayan kültürel miras, materyali olmayan kültürel miras, materyalsiz kültürel miras veya somut olmayan kültürel miras şeklinde çevrilmesinin bir tercih değil, metne sadık kalmaya yönelik bir zorunluluk olduğunu belirtmiştir.

Somut olmayan kültürel miras, bir coğrafi yerle yakından ilişkili ve çok fazla teknolojik karmaşıklığa sahip olmayan ve genellikle uygulamaya dayalı geleneksel kültür ürünleri, folklor veya popüler kültür veya cansız nesnelere ziyade insanlarda anlam bulan miras olarak açıklanabilir (Emre 2017: 15). UNESCO’ya göre somut olmayan kültürel miras ise aşağıdaki kültürel unsurlardan oluşmaktadır UNESCO.org.tr [Erişim: 01 Aralık 2022].

Bunlar;

- Dilin somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında bir araç ve işlevi gördüğü sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler,
- Gösteri Sanatları,
- Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Festivaller,
- Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile ilgili uygulamalar,

- El Sanatları Geleneği olarak sıralanabilir.

Somut olmayan kültürel miras, zamanın süzgecinden geçerek biçimlenmiş, nesilden nesile aktarılan kültür değerlerin tamamını kapsamaktadır. Kültürel değerler ile içinde yaşadıkları ortam arasında derin bir ilişki vardır. Bu ilişkinin şekillenmesinde tarihi ve kültürel mirasın çok önemli bir rolü vardır. Somut olmayan kültürel miras, yaşadığı toplumun kültür yapısını oluşturan önemli bir toplumsal dokudur (Emre 2017: 17). Günümüzde somut olmayan kültürel miras ürünleri teknolojik gelişmeler, küreselleşme ile meydana gelen göçler, gündelik yaşam tarzının değişmesi, vb. gibi nedenlerle gerektiği gibi korunamamakta ve özünden uzaklaşmaktadır (Atasoy 2018: 42). Somut olmayan kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması ancak bu miras kapsamına giren gelenek ve adetlerin sürdürülmesi ile mümkün olmaktadır. Yaşanan teknolojik gelişmeler doğrultusunda değişen ve dönüşen toplumsal yapı içerisinde milli kültür ürünü folklorik geleneklerin genç kuşaklara anlatılması somut olmayan kültürel mirasın yaşatılması ve yeni nesillere aktarılmasında büyük önem taşımaktadır.

2.4. Bir Kültürel Miras olarak YUNUS EMRE

13. yüzyıl, Hacı Bektaş, Mevlana, Ahi Evran ve Yunus Emre gibi Türk-İslam fikir hayatını günümüze kadar etkileyen ve etkilemeye de devam eden büyük mutasavvıfların yaşadığı bir asır olmuştur. Bu büyük düşünürlerin her biri, Anadolu'nun çeşitli yörelerinde birçok yönden halkın moralini yükselterek, milli ve dinî birliği ayakta tutmaya gayret etmişlerdir (Öztürk 1991: 5). Yunus Emre, bu mutasavvıflar arasında insanları, ilahi sevgiye, dayanışmaya, birlikteliğe çağıran ve evrensel değerleri Anadolu halkına benimsetmeye çalışan en hâkim karakterdir. (Tuna 2016: 44) Çünkü Moğolların zulmünden, umutsuzluğa ve yılgınlığa düşen Anadolu insanının içerisine karamsarlığa inat filiz vermiş ve bir hayat dalı olmuştur (Doğan 2013: 829). Onun hakikati anlamlandırmada ve anlatmada kullandığı dil, Anadolu'daki göçebe Türkmenlerin diliydi. İslam'ı oğuz Türklerinin anlayacağı bir dille onlara sunmayı başarmış olan Yunus, asırlar boyu Türkçeyi öz pınarından günümüze kadar yaşatmıştır. Dünyaya gönüller yapmaya gelen ve bu amaç için büyük bir çabayla Anadolu'nun manevi inşasını üstlenen Yunus Emre, içeriğine baktığımızda oldukça derin anlamlara sahip, fakat söylenişinde sade, açık ve anlaşılır olan şiirleriyle, Anadolu'daki göçebe Türklere kendi dilinden kendi gerçeğini anlatmayı başarabilen büyük bir insandır (Doğan 2013: 829). Yunus Emre, Anadolu Türklerinin kültürel belleğindeki en önemli figürlerindedir. Onun destansı yaşam öyküsünde ve şiirlerinde yer alan birçok ortak kültürel değer Türk kültürünün sürekliliğini sağlayan bir etkin güçtür (Çelepi 2016: 111).

Yunus Emre için sevgi, insanlara iyi davranmak, kalp kırmamak ve yerine göre de bazen fedakârlık göstermektir. Bunun yolu da gönül kırmamaktan geçmektedir. Sevginin sadece kalpte kalmaması gerektiğini, aynı zamanda onu bir davranış olarak göstermek gerektiğini savunur. Ayrım yapmadan barış, kardeşlik içinde yaşama çağrısı yaparak, gönül yıkmama konusunu hatırlatmaktadır (Özbek 2003: 276-277).

Yunus yaşadığı kargaşa döneminde insanlardaki yılgınlık ve umutsuzluğa karşı umudu, bireyselciliğe karşı fedakârlığı, kardeşliği öne çıkarmış ve ölümünün 700. Yılında dünyada hatırlanmıştır. Bu bağlamda, 2021 yılında UNESCO tarafından "Yunus Emre Yılı" olarak ilan

edilmiştir. Türkiye’de ise, 30 Ocak 2021 tarihli *Resmî Gazete*’de yayımlanan [2021/1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi](#) ile 2021 yılı “Yunus Emre ve Türkçe Yılı” olarak ilan edilmiştir (<https://www.resmigazete.gov.tr/fihrist?tarikh=2021-01-30>).

Anadolu Üniversitesi Halk Bilim Araştırmaları Merkezi 2021 Yunus Emre ve Türkçe Yılı kapsamında “Bizim Yunus” adlı Bilimsel Araştırma Projesi (BAP) hazırlamıştır. Hazırlanan bu projede temel amaç; bugüne kadar tiyatro, sinema, dizi, belgesel, müzik, oratoryo gibi farklı sanat dallarında anlatılan Yunus Emre’yi genç kuşaklara bir “dans tiyatrosu” (tiyatral dans) eşliğinde sahnelemek olarak belirtilmiştir. Yapılan bu makalede elde edilen veriler ise hazırlanan proje kapsamında ortaya çıkan tiyatral dans göstericilerinin izleyicilerinden elde edilmiştir.

“Bizim Yunus” adlı dans tiyatrosu gösterisinde asıl amaç Yunus Emre’nin efsanevi yaşam öyküsüdür. Bu yaşam öyküsü sunulurken kullanılan görüntüleme içerisinde ise geleneksel Türk halk danslarının yanı sıra sema, semah, devran ve kıyam-i zikir gibi tasavvufi ritüeller de yer almıştır. Ayrıca Türk-İslam sanatlarına ait motifler dijital sahne teknikleri kullanılarak sergilenmiş ve Yunus Emre’nin hayatı ve öğretilerinin genç kuşaklara aktarılması hedeflenmiştir.

2.5. Deneyim ve Etkinlik Deneyimi

Deneyim, katılımcıları ve katılımcılarla çevreleri arasındaki etkileşimin bir sonucu olarak gelişen zihinsel bir süreç olarak ifade edilebilir. Diğer bir ifade ile deneyim uyarıcılar, çevresel faktörler, tutumlar veya zihinsel durum ve davranışlar sonucunda meydana gelmektedir. Bu yönüyle deneyim; katılım, algılama, tepki verme, yorumlama, değerlendirme ve hatırlama sonucunda oluşmaktadır denilebilir (Çevik 2018: 46).

Etkinlik Jago ve Shaw (1998, Çevik, 2018’den: 6) tarafından katılımcılarına günlük yaşantıları dışında boş zaman değerlendirme ve sosyalleşme fırsatı sağlayan, bazı şartlar altında bir kez veya aralıklarla düzenlenen, belirli bir yer ve zaman ile sınırlandırılmış olay olarak tanımlanırken Türk Dil Kurumu (TDK) ise; “bir işletmenin, bir kurumun belli bir alandaki eylemi, faaliyet, aktivite” olarak tanımlanmıştır.

İlgili tanımlardan yola çıkarak etkinlik deneyimini katılımcıların bir kez veya belirli aralıklarla dahil oldukları etkinlik ve organizasyonlardan elde ettikleri deneyim ve yaşadıkları zihinsel süreç olarak ifade edebiliriz. Etkinlik deneyimi özellikle sahne sanatlarının beğenilmesi, tavsiye edilmesi ve yeniden izlenmesi gibi faktörlerin açıklanması açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle yapılan bu çalışmada hazırlanan tiyatral dans etkinliğini izleyen katılımcıların deneyimledikleri süreç ölçülmek üzere anket çalışmasında ele alınmıştır.

Ayrıca daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde etkinlik, festival, kültür sanat ve organizasyon üzerine yapılan çalışmalarda deneyimin sıklıkla incelenen bir konu olduğu görülmektedir (Jago ve Shaw 1998; Park vd., 2010; Çevik, 2018; Dieck vd., 2018; Aşan ve Yolal, 2020; Argan vd. 2022). Bu çalışmalar etkinlik deneyimlerinin bireyler arasında farklılaşabildiğini göstermekle birlikte bu durumu etkileyen değişkenlerin olduğunu belirtmişlerdir. Bu yönüyle bakıldığında etkinlik deneyimi hem ticari organizasyonlarda hem de kurum veya kuruluşlarca yapılan kültür sanat vb. etkinliklerde süreklilik sağlanması ve istenilen hedef kitleye ulaşılması

açısından da önem arz etmektedir. Özellikle bazı öğretilerin, kültür, kültürel miras ve sanat öğelerinin genç kuşaklara aktarılması, organizasyonu yapan kurumun seyircilerin istek ve ihtiyaçlarını anlaması açısından araştırılması gerekli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Tasarımı

Bu çalışma *Bizim Yunus* tiyatral dans gösterisine katılan katılımcıların etkinlik deneyimini, etkinlikten memnun olma, tavsiye etme ve yeniden Anadolu Halk Bilim Araştırmaları Merkezi (AHBAM)'nin etkinliğine katılma durumunu ortaya koymak için yürütülmüş tanımlayıcı bir araştırmadır. Araştırmadan elde edilen veriler Anadolu Üniversitesi AKM salonunda 2022 yılı boyunca farklı tarihlerde yapılan “Bizim Yunus” isimli tiyatral dans gösterisini izleyen ve etkinlik çıkışında ve sonrasında araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden seyircilerden elde edilmiştir.

3.2. Soru Formu

Çalışmada kullanılan anket formu temel olarak aşağıdaki alt başlıklardan oluşmaktadır.

3.2.1. Katılımcıların Özellikleri

Etkinliğe katılan katılımcıların kişisel özelliklerini içeren sorular yer almaktadır.

3.2.2. Boş Zaman Deneyimi

Boş zaman deneyimi ölçeği Aşan ve Yolal'ın (2020) yapmış oldukları çalışmadan alınmıştır. 5'li likert tipi on altı ifade kullanılmıştır. İlgili formda yer alan ifadeleri ölçmede kullanılan 5 tamamen katılıyorum, 1 tamamen katılmıyorum anlamına gelmektedir.

3.2.3. Davranışsal Boyut

Katılımcıların Bizim Yunus tiyatral dans gösterisinden memnun olma durumunu, tavsiye etme ve AKM'nin başka etkinliklerine katılma durumunu ortaya koymak için 5'li likert tipi ölçeğin kullanıldığı üç ifade ölçülmüştür.

3.3. Veri Analizi

Çalışmada kullanılan veriler “Bizim Yunus” tiyatral dans gösterisini izleyen ve çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden seyircilerden toplanmıştır. Veri analizleri SPSS 24 programı kullanılarak betimsel analiz, faktör analizi, ki-kare ve t-test One way ANOVA testi uygulanarak yapılmıştır.

4. BULGULAR

“Bizim Yunus” tiyatral dans gösterisi katılımcılarının demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmaktadır. Bizim Yunus etkinliğine katılan ve araştırmamıza dahil olan seyircilerin %66,3’ü (n=202 kişi) kadın, %57,2 (n=172) bekar, büyük çoğunluğu 17-25(%43,7) ve 26-35(%25,5) yaş aralığında; büyük çoğunluğunun gelir aralığı 5.001-10.000 arasında, eğitim durumu açısından büyük çoğunluğu üniversite mezunu ve son olarak katılımcıların meslekleri değerlendirildiğinde büyük çoğunluğun öğrenci ve öğretmen grubundan oluştuğu söylenebilir.

Tablo 1. Bizim Yunus Etkinlik Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Gruplar	Frekans	Yüzde	Değişkenler	Gruplar	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	103	33,7	Gelir Durumu	5.000 ve altı	118	42,2
	Kadın	202	66,3		5.001 - 10.000	103	37,2
Yaş Grubu	17-25	136	43,7		10.001 - 15.000	36	12,6
	26-35	81	25,5		15.001 - 20.000	6	2,2
	36-45	42	13,3	20.001 ve üstü	16	5,8	
	46-55	30	9,4	Öğrenim Durumu	O. Öğretim	44	14,7
	56+	26	8,1		Üniversite	216	72,0
Medeni Durumu	Evli	131	43,2	Lisansüstü	40	13,3	
				Bekâr	172	56,8	

Tablo 2, seyircilerin deneyim ifadelerinin ortalamaları ve standart sapmasını göstermektedir. Tüm ifadelerin ortalaması dördün üzerindedir. Bu da katılımcıların Bizim Yunus tiyatral dans gösterisi ile ilgili verilen tüm ifadelere katıldıklarını göstermektedir. En yüksek katılım ifadesi 4,81 ve 4.80 ortalama “Bizim Yunus gösterisi ve dansçıları izlemek çok eğlenceliydi” ifadesi ile” Gösteriyi izlemekten çok keyif aldım” ifadesi olmuştur. Göreceli olarak en düşük katılım gösterilen ifadeler, 4.38 ve 4.40 ortalama ile “İzlediğim gösteri esnasında kendimi Yunus Emre döneminde yaşayan biri gibi hayal ettim” ile “İzlediğim gösteri kendimi farklı biri gibi hissetmemi sağladı” ifadeleri olmuştur.

Tablo 2. Seyircilerin Deneyim İfadeleri Ortalaması

Deneyim İfadeleri	Ort.	Std. Sap
Dans gösterisinde Yunus ile ilgili çok şey öğrendim	4,61	,667
Gösteri Yunus ile ilgili yeni şeyler öğrenme isteği uyandırdı	4,67	,672
Yunus ile ilgili bilgi düzeyim arttı	4,60	,760
Gösteride Yunus ile ilgili gerçek öğrenme deneyimi yaşadım	4,56	,740
Müzik, sahne planı ve sunum uyum içinde görünüyor	4,74	,529
Gösteriyi izlemekten çok keyif aldım	4,80	,498
AKM ve ortam çok ilgi çekici	4,73	,586
Bizim Yunus gösterisi ve dansçıları izlemek çok eğlenceliydi.	4,81	,523
İzlediğim gösteri büyüleyici bir tiyatral dans gösterisiydi	4,69	,633
Bizim Yunus gösterisinde sahne alan dansçıları izlemekten çok keyif aldım	4,77	,576
Bizim Yunus gösterisini izlerken kendimi başka bir zaman ve mekânda hissettim	4,56	,799
İzlediğim gösteri esnasında kendimi Yunus Emre döneminde yaşayan biri gibi hayal ettim.	4,38	,934
İzlediğim gösteri kendimi farklı biri gibi hissetmemi sağladı	4,40	,963
İzlediğim gösterinin eşsiz olduğunu düşünüyorum	4,72	,765

Tablo 3. Seyircilerin Memnuniyet, Tavsiye ve Takip Etme Durumu

Seyirci Davranış İfadeleri	Ort.	Std. Sap
İzlediğim Bizim Yunus isimli tiyatral dans gösterisinden memnun kaldım	4,74	,626
Bizim Yunus gösterisini izlemeleri için arkadaşlarıma tavsiye edeceğim	4,92	,543
Anadolu Halk Bilim Merkezinin bundan sonraki gösterilerini ilgi ile takip edeceğim.	4,73	,544

Bizim Yunus tiyatral dans gösterisini izleyen seyircilerin gösterinin tamamından genel olarak memnun olup olmadığını ortaya koymak için sorulan memnuniyet ifadesinin ortalaması 4.74 (st sap.=.626)'tür. Bu ortalama katılımcıların büyük çoğunluğunun gösteriden memnun olma ifadesine kesinlikle katıldıklarını göstermektedir. Ayrıca katılımcıları izledikleri Bizim Yunus tiyatral dans gösterisini yakın çevresine tavsiye edeceğim ifadesinin ortalaması ise 4.92 (st sap.=.543) olup, verilen ifadeler içerisinde en yüksek ortalama sahiptir. Gösteriden memnun olma durumunu destekleyecek diğer bir ifade ise Bizim Yunus gösterisini izleyen katılımcıları AHBAM'nin bundan sonra gerçekleştireceği etkinliklere takip etme durumu sorulmuş ve bu ifadenin ortalaması da memnuniyet ve tavsiyeyi destekler nitelikte olmuştur. Bu ifadenin ortalaması da 4.74 (st sap.=.544)'tür (Tablo 3).

Tablo 4. Bizim Yunus Etkinlik Deneyim Faktörleri

	Faktör Yükleri	Öz Değer	Açıklanan Varyans %	Cronbach Alpha
Faktör 1 Eğitim ve Kaçış				
Dans gösterisinde Yunus ile ilgili çok şey öğrendim	.729,	4.55	39.97	.91
Gösteri Yunus ile ilgili yeni şeyler öğrenme isteği uyandırdı	.624			
Yunus ile ilgili bilgi düzeyim arttı	.794			
Gösteride Yunus ile ilgili gerçek öğrenme deneyimi yaşadım	.810			
Bizim Yunus gösterisini izlerken kendimi başka bir zaman ve mekânda hissettim	.719			
Gösteri esnasında kendimi Yunus döneminde yaşayan biri gibi hayal ettim.	.782			
Gösteri kendimi farklı biri gibi hissetmemi sağladı	.817			
Faktör 2 Estetik ve Eğlence				
Müzik, sahne planı ve sunum uyum içinde görünüyor	.624	3.85	29.58	.88
Gösteriyi izlemekten çok keyif aldım	.768			
AKM ve ortam çok ilgi çekici	.627			
Dansçıları izlemek çok eğlenceliydi.	.816			
Büyüleyici bir halk dans gösterisiydi	.760			
Sahne alan dansçıları izlemekten çok keyif aldım	.727			
Toplam açıklanan varyans= 64,5493				
Tüm ifadelerin güvenilirliği= .93				

Bizim Yunus tiyatral dans gösterisi ile ilgili etkinlik deneyimine yönelik ölçeklerin faktör yapılarının belirlenmesi için açıklayıcı faktör analizi ve varimax rotasyonu yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizlerinin yapılması için öncelikle tüm değişkenler için Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett's Testleri yapılmıştır. KMO değeri 0.918; Barlett's Küresellik testi değer, 2759,44; serbestlik derecesi =78 ve p değeri ise >,001 olarak belirlenmiştir. Tüm KMO değerleri istenilen değerlerde çıkmıştır (>.50). Analize tabi tutulan tüm ifadelerin faktör yükü ,62'nin üzerindedir. Ölçeklerin güvenilirliklerinin ölçülmesi için Cronbach Alpha değerleri kullanılmıştır. Ölçekteki tüm ifadelerin Cronbach Alpha değeri ,91 ile ,88 olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, ölçeğin güvenilirliğinin sağlandığı anlamına gelmektedir (Hair vd., 2010).

“Bizim Yunus” etkinliğine katılan seyircilerin yaşadıkları deneyimler ile ilgili 14 ifadeye uygulanan faktör analizi sonucunda iki faktör ortaya çıkmıştır. Bu iki faktör Bizim Yunus tiyatral dans gösterisinin %64.55’ini açıklamaktadır. Açıklayıcı faktör analizleri tek tek değerlendirildiğinde *Eğitim ve Kaçış* faktörünün açıklanan varyansı %34.97’sini açıklamakta ve güvenilirliği 0,88’dir. *Estetik ve Eğlence* faktörünün açıklanan varyansı %29.58 ve güvenilirlik 0,88’dir.

Tablo 5. Bizim Yunus Etkinlik Katılımcılarının Davranışsal Eğilimleri

	Faktör Yükleri	Öz Değer	Açıklanan Varyans %	Cronbach Alpha
Davranışsal Boyut		2,17	72,25	,81
Bizim Yunus gösterisinden memnun kaldım	,880			
Bizim Yunus gösterisini arkadaşlarıma tavsiye edeceğim	,912			
Anadolu Halk Bilim Araştırmaları Merkezinin bundan sonraki gösterilerini takip edeceğim.	,750			

Bizim Yunus tiyatral dans gösterisine katılan seyircilerin davranışsal niyetlerini ortaya koymak için üç soru sorulmuştur. Bu sorular bizim yunus halk danslarından memnun olma, arkadaş çevresine bizim yunus gösterisine gitmeleri için tavsiyede bulunma ve AHKM’de düzenlenen farklı etkinlikleri takip etme durumunu sorgulamak içindir. Bu üç davranışsal boyuta uygulanan faktör analizin açıklayıcılığı %72.25 ve Cronbach Alpha değeri ise .81 olarak belirlenmiştir.

4.1. Değişkenler Arası Korelasyon

Bizim Yunus tiyatral dans gösterisini izleyenlerin halk dansları etkinlik deneyimi ile gösteriden memnun kalma, tavsiye etme ve AHKM’nin gerçekleştireceği başka etkinlikleri takip etme arasındaki ilişkileri ortaya koymak için Pearson korelasyon katsayısına bakılmıştır. Tüm değişkenler arasında orta düzeyde pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. En yüksek ilişki katsayısı ($r=.76$) memnuniyet ile tavsiye etme davranışı arasında çıkmıştır. İkinci sırada ise tavsiye ile EK ve EE arasında ($r=.73$) çıkmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Değişkenler Arası Korelasyonlar

	EK	EE	Mem	AHKM Takip	Tavsiye
Eğitim ve Kaçış	1				
Estetik ve Eğlence	0,73*	1			
Memnuniyet	0,62*	0,67*	1		
AHKM takip	0,65*	0,57*	0,56*	1	
Tavsiye	0,68*	0,73*	0,76*	0,64*	1

Not: Tüm korelasyonlar $p<0,01$ ’de anlamlıdır.

4.2. Değişkenler Arası Regresyon

Yapılan bu araştırmada Bizim Yunus tiyatral dans gösterisini izleyen katılımcıların gösteriden memnun olma durumu üzerinde etkinlik deneyimi faktörlerinin etkisini ortaya koymak için regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda deneyim faktörlerinin gösteriden memnun olma durumu üzerindeki etkisini ortaya koyan regresyon analiz ($F = 153.192$; $p < 0.01$) değerleri dikkate alındığında istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Bizim Yunus tiyatral dans gösterisine katılan izleyicilerin yaşamış oldukları deneyimlerin, gösteriden memnun olma bağımlı değişkeninin tamamının %48'ini açıklamaktadır. Regresyona ilişkin standardize edilmiş beta (β) değerleri bakımından incelendiğinde; “Estetik ve Eğlence” faktörü ($\beta = 0.461$; $p < 0.01$) ve son olarak ise “Eğitim ve Kaçış” deneyim faktörü ($\beta = 0.285$; $p < 0.01$) ile Bizim Yunus tiyatral dans etkinliğinden memnun olma üzerinde bir etkiye sahiptir (Tablo 7).

Tablo 7. Etkinlik Deneyim Faktörlerinin Memnuniyet Üzerindeki Etkisi

Bağımlı Değişken Memnuniyet								
Bağımsız Değişken	B	SE	b	t	p	R ²	Adj R ²	p
Eğitim ve Kaçış	.274	.056	.285	4.899	.000	.486	.483	.000
Estetik ve Eğlence	.648	.082	.461	7.921	.000			

İkinci regresyon modelimiz bağımlı değişkenimizden bir diğeri olan “Bizim Yunus” tiyatral dans gösterisini izleyen seyircilerin izlemiş oldukları gösteriyi yakın çevrelerine tavsiye etme davranışı üzerinde gösteriden memnun olma durumu ve etkinlik deneyim faktörlerinin etkisini ortaya koymak için yapılmıştır. Analiz sonucunda gösteriden memnun olma durumu ve deneyim faktörlerinin gösteriyi yakın çevreye tavsiye etme üzerindeki etkisini ortaya koyan regresyon analiz ($F = 226.298$; $p < 0.01$) değerleri dikkate alındığında istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. “Bizim Yunus” tiyatral dans gösterisinden memnun olma, EK ve EE deneyimleri, gösteriyi tavsiye etme bağımlı değişkeninin tamamının %68'ini açıklamaktadır. Regresyona ilişkin standardize edilmiş beta (β) değerleri bakımından incelendiğinde; “memnuniyet” faktörü ($\beta = 0.449$; $p < 0.01$) ile “Estetik ve Eğlence” faktörü ($\beta = 0.281$; $p < 0.01$) ve son olarak ise “Eğitim ve Kaçış” deneyim faktörü ($\beta = 0.196$; $p < 0.01$) ile etkinliği tavsiye etme eğilimi üzerinde bir etkiye sahiptir (Tablo 8).

Tablo 8. Memnuniyet ve Etkinlik Deneyiminin Tavsiye Etme Davranışı Üzerindeki Etkisi

Bağımlı Değişken Tavsiye								
Bağımsız Değişken	B	SE	β	t	p	R ²	Adj R ²	p
Memnuniyet	.428	.042	.449	10.185	.000			
Eğitim ve Kaçış	.179	.068	.196	4.073	.000	.678	.675	.000
Estetik ve Eğlence	.377	.042	.281	.5.566	.000			

Üçüncü regresyon modelimizde ise bağımlı değişkenlerimizden bir diğeri olan Bizim Yunus tiyatral dans gösterisinin gerçekleştirilmesini sağlayan AHBAM'nin diğer etkinliklerinin takip edilmesinde "Bizim Yunus" etkinliğinden memnun olma ve etkinliği tavsiye etme durumlarının etkisini ortaya koymak için yapılmıştır.

Analiz sonucunda Bizim Yunus tiyatral dans gösterisinden memnun olma ve yakın çevreye tavsiye etme durumunun AHBAM'nin diğer etkinliklerini takip etme isteği üzerindeki etkisini ortaya koyan regresyon analiz ($F = 115.492$; $p < 0.01$) değerleri dikkate alındığında istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. "Bizim Yunus" tiyatral dans gösterisinden memnun olma ve gösteriyi tavsiye etme AHBAM etkinliklerini takip etme bağımlı değişkeninin tamamının %41'ini açıklamaktadır. Regresyona ilişkin standardize edilmiş beta (β) değerleri bakımından incelendiğinde; "memnuniyet" değişkeni ($\beta = 0.191$; $p < 0.05$) ile "Tavsiye" değişkeni ($\beta = 0.490$; $p < 0.01$) AHBAM'nin etkinliklerini takip etme isteği üzerinde etkisi bulunmaktadır (Tablo 9).

Tablo 9. Memnuniyet, Tavsiye ve Etkinlik Deneyiminin Davranışı AHKM Takip Etme Üzerindeki Etkisi

Bağımsız Değişken AHBAM Takip Etme								
Bağımlı Değişken	B	SE	b	t	p	R ²	Adj R ²	p
Memnuniyet	.156	.057	.191	2.924	.004	.418	.414	.000
Tavsiye	.445	.059	.490	7.508	.000			

Tablo 10. Etkinlik Deneyimi, Memnuniyet, Tavsiye ve AHKM Takip Etme İle Cinsiyet Arasındaki İlişki

	Eğitimve Kaçış	Estetik ve Eğlence	Memnuniyet	Tavsiye	AHKM Takip Etme
Cinsiyet					
Kadın	4.58±.60	4.81±.37	4.81±.513	4.79±.497	4.80±.433
Erkek	4.48±.69	4.67±.51	4.64±.779	4.66±.721	4.63±.700
	1.244 ^a .214	.2.337 ^a .010*	2.189 ^a .029*	1.836 ^a .067	2.662 ^a .008*

^a T-testi; * $p \leq 0.05$

Katılımcıların cinsiyetlerine göre deneyim faktörleri, memnuniyet ve tavsiye AHBAM'ı takip etme isteğinin farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan t-testi sonucunda estetik ve kaçış faktörü, memnuniyet ve AHBAM'ı takip etme ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Kısacası bu faktörlerin tümünde kadınlar erkeklerden daha yüksek

ortalamaya sahiptir. Kadınlar erkeklere göre Bizim Yunus tiyatral dans gösterisini daha estetik ve eğlenceli bulmuş; daha fazla memnun olmuş ve AHBAM'ın etkinliklerini takip etme ifadesine daha yüksek oranda katılım göstermiştir.

Medeni durum, eğitim ve gelir durumu ile Bizim Yunus tiyatral dans gösterisi etkinlik deneyim faktörleri, memnuniyet, tavsiye AHBAM'ı takip etme isteğinin farklılaşım farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan t-testi ve One Way ANOVA analizleri sonucunda istatistiki olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Dans tarihçisi Susan Au, seyircinin genellikle “temsili sanatı soyut sanatta tercih ettiğini” ifade etmiştir. Ve bu duruma örnek olarak gösteri sanatları içerisinde yer alan ve bir hikâye anlatısına dayanan baleleri örnek göstermiştir. Ona göre bu tür baleler hiçbir zaman demode olmamıştır. Çünkü insanlar temasız eserler yerine bir öyküye dayanan baleleri genellikle daha çok sahiplenmişler ve tercih etmişlerdir (Ünlü,2009: 49). Nitekim “Bizim Yunus” tiyatral dans gösterisi de bir hikâyeye dayandığı için temsili sanat ürünüdür ve Yunus'un yaşam öyküsü ışığında onun düşüncelerini ve felsefesini seyirciye aktarılmaya çalışılmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgulara bakıldığında “Bizim Yunus” tiyatral dans gösterisini izleyen seyircilerin gösterinin tamamından genel olarak memnun olup olmadığını ortaya koymak için sorulan memnuniyet ifadesinin ortalaması 4.74 (st sap.=.626)'tür. Bu ortalama katılımcıların büyük çoğunluğunun gösteriden memnun olduklarını göstermektedir. Ayrıca katılımcıların izledikleri tiyatral dans gösterisini yakın çevresine tavsiye edeceklerini belirten ifadesinin ortalaması da 4.92 (st sap.=.543) olup, verilen ifadeler içerisinde en yüksek ortalama sahiptir. Gösteriden memnun olma durumunu destekleyecek diğer bir ifade ise “Bizim Yunus” gösterisini izleyen katılımcıları AHBAM'nin bundan sonra gerçekleştireceği etkinliklere takip etme durumu sorulmuş ve bu ifadenin ortalaması da memnuniyet ve tavsiyeyi destekler nitelikte olmuştur. Bu ifadenin ortalaması da 4.74 (st sap.=.544)'tür. Bu yönüyle bakıldığında çalışmada ulaşılan sonuç Au(1998), tarafından belirtilen ve anlatıya dayalı olan eserlerin daha çok beğenileceği sonucu ile uyumludur.

Günümüzde toplumsal yapıyı şekillendirmekte en önemli etken dijital yaşamdır. Özellikle dijital yaşamın iletişim aracı olan “sosyal medya” olarak adlandırılan boyutu toplumları dünyadaki diğer kültürler ile tanıştırma ve bilgi alışverişinde bulundurmasının yardımcı olsa da bireyin kendi geleneksel kültürel yapısından uzaklaşmasına da neden olabilmektedir.

Tuna ve Saral (2018) tarafından yapılan çalışmada kültürümüzün taşıyıcısı olan günümüz gençlerinin bekli de en büyük sorununun içinde yaşadığı geleneksel kültürü ve bu kültürün unsurlarını eski, modası geçmiş olarak görmesi, popüler kültürün etkisi altında kalarak büyümesi olarak belirtilmiştir. Ayrıca aynı çalışmada milli kültürel ortamdan uzak büyüyen gençlerin, sözlü kültür ürünlerini, geleneksel toplumsal uygulamaları demode buldukları ve beğenmedikleri ifade edilmiştir. Yapılan bu çalışmaya katılan katılımcıların büyük çoğunluğunun 17-25(%43,7) ve 26-35(%25,5) yaş aralığında olduğu düşünüldüğünde ve çalışmadan elde edilen sonuçlar incelendiğinde tiyatral dansla sunulan ve kültürel miras olarak kabul edilen öğelerin aktarımında beğenildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu nedenle eğer milli ve kültürel değerlerin geç kuşaklara

aktarılması ve onların ilgilerinin bu yöne çekilmesi isteniyorsa tiyatral dansın kolaylaştırıcı bir yönünün olduğu söylenebilir.

Gürbüz Aktaş ise (2014: 5), yapmış olduğu çalışmada bazı toplum ve grupların dans etmenin, tanrıyla bütünleşmek için çok önemli bir yol olduğuna inandıklarını belirtmiştir. Dolayısıyla, bu durumda dansın toplumlar için önemli bir işlevi olduğunu söyleyerek dünyada ve Türkiye’de Sema ve Tranz danslarını yapan toplulukları bunlara örnek olarak vermiştir. Çalışmamıza konu olan tiyatral dans gösterisinde Yunus Emre dönemini anlatan dinî ritüellerden oluşan Sema töreninin varlığı yazar tarafından yapılan çalışmada belirtilen tespit ile örtüşmektedir.

Son olarak çalışmamızda tiyatral dansın kültürel miras öğelerinin genç kuşaklara aktarılmasında ne kadar etkin olduğunu ölçmek üzere kullanılan etkinlik deneyimi ölçeği özelinde bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı sonuçların elde edildiği görülmektedir. Çalışmada katılımcıların memnuniyet” faktörü ($\beta = 0.449$; $p < 0.01$) ile “Estetik ve Eğlence” faktörü ($\beta = 0.281$; $p < 0.01$) ve son olarak ise “Eğitim ve Kaçış” deneyim faktörü ($\beta = 0.196$; $p < 0.01$) ile etkinliği tavsiye etme eğilimi üzerinde bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca katılımcıların cinsiyetlerine göre deneyim faktörleri, memnuniyet ve tavsiye düzeyleri ile AHBAM’ı takip etme isteğinin farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan t-testi sonucunda estetik ve kaçış faktörü, memnuniyet ve AHBAM’ı takip etme ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. İncelenen bu faktörlerin tümünde kadınlar erkeklerden daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. Diğer bir ifade ile kadınlar erkeklere göre “Bizim Yunus” tiyatral dans gösterisini daha estetik ve eğlenceli bulmuş; daha fazla memnun olmuş ve AHBAM’ın etkinliklerini takip etme ifadesine daha yüksek oranda katılım göstermiştir.

Elde edilen bu sonuç daha önce yapılan çalışmalarda (Park vd., 2010; Mehmetoğlu ve Engen, 2011; Dieck vd., 2018; Ayşan ve Yolal, 2020) belirtilen katılımcıların estetik deneyimler dışındaki eğitim ve kaçış gibi diğer deneyim boyutlarında anlamlı bir şekilde farklılaştığını gösterirken, tüm katılımcıların benzer ve yüksek düzeyde estetik deneyimler yaşadığı belirtilmiştir. Daha önce yapılan çalışmalarda ulaşılan bu sonuçlar çalışmamızdan elde edilen sonuçlar ile uyumludur.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar incelendiğinde kültürel miras öğelerinin, milli ve manevi değerlerin genç kuşakların dikkatini çekecek bir biçimde aktarılması ve tanıtımının yapılması açısından sahne sanatları ve tiyatral dansın etkin olabileceği söylenebilir. Özellikle bu alanda çalışan araştırmacıların konuyu farklı yönleriyle ele alarak müzik, dans ve sahne sanatları gibi diğer alanlarda da çalışmaları tavsiye edilir. Bununla birlikte özellikle politika yapıcıların genç kuşaklar ile kuracakları iletişim biçiminde sahne sanatları, halk dansları, modern dans, müzikal ve tiyatral dans gibi geçmişi ve günümüzü içinde barındıran yöntemleri aracı olarak kullanmalarının genç nesiller üzerinde daha etkin olacağını ifade edebiliriz.

Kaynaklar

Alm, Irene (1995). “Humanism and Theatrical Dance in Early Opera”. *Musica Disciplina*, Vol. 49 pp. 79-93

Au, Susan (1988). *Ballet and Modern Dance*, London. Thames and Hudson Publishing,

- Aktaş, Gürbüz ((2014). “Tiyatral Özellikler Açısından Geleneksel Türk Halk Oyunları”. *EÜ Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi*, S. 4, s. 1-10.
- Aşan, Kübra ve Medet Yolal. (2020). “Festival Katılımcılarının Deneyim Temelli Sınıflandırılması”. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, S. 4(2) s. 964-978.
- Atasoy, Fahri (2010). “Kültürel Mirasımızın Kültür Yolu Bağlamında Değerlendirilmesi” *Türk Yurdu Dergisi*, “Kültürel Miras-Müzecilik Özel Dosyası”, Cilt 30/270, s. 40-46.
- Atasoy, Özlem (2018). *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında İcracı Kurum T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme (2006-2016)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Argan, Metin vd. (2022). “Beni Başka Âlemlere Götür! Kullanıcı Temelli Metaverse Etkinlik” Deneyimi. *Journal of Internet Applications and Management*, Volume: 13, Issue: 1, 3 p. 33-53.
- Aktaş P. Semra (2013). “Soyut Kültürel Miras Ürünü Halk Hikâyelerinin Şehir Tanıtım Unsuru Olarak Kullanılması: Ferhat ile Şirin”. Mustafa Talas (Ed.), 1. Uluslararası Niğde Dil, Kültür ve Tarih Sempozyumu, Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Çelepi, Mehmet (2016). “Türk Mistisizm Geleneğinde Yunus Emre’nin Sırta Ermesi”. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi* 17(38).
- Çevik, Hüseyin (2020). *Boş Zaman Spor Etkinlik Deneyimi: Aktif Katılım Temelli Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dehmen, Bedirhan (2010). *Yirminci Yüzyılın Son Çeyreğinde Dans Tiyatro Buluşması: Pina Bausch, Lloyd Newson, Wim Vandekeybus*. Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Dieck, Claudia vd. (2018). “Determining visitor engagement through augmented reality at science festivals: An experience economy perspective”, *Computers in Human Behavior*, Volume 82, Pages 44-53.
- Doğan, Ahmet. (2021). “Yunus Emre Divanı’nda İdeal İnsan”. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish*. Volume 8 Issue 13 s.829-839.
- Emre, Gülder (2017). “Kültürel Mirasın Korunması”. İstanbul: İstanbul Üniversitesi *AZUEF Yayınları*
- Güneş, Gül ve İsa Satar (2014). “Türkiye’de Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Kültür Turizminin Önemi”. Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, 15-17 Ekim 2014, Hopa-Artvin, s. 1074-1090.
- Güvenir, Şükran (2001). *Türk Halk Oyunlarının Sergilenmesinde Mimik ve Makyaj*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü..
- Jago, Leo vd (1988). “A Conceptual and Definitional Framework”. *Festival Management and Event Tourism*, 5 s. 21-32. Volume 5, Numbers 1-2, pp. 21-32
- Koroğlu, Özlem vd. (2018). “Kültürel Miras Kavramına İlişkin Algıların Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi”. *Turizm Akademik Dergisi*, 5 (1), s. 98-113.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (1 Aralık 2022). <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-202225/mevlevi-sematoreni.html#:~:text=Mevlev%C3%AE%20Sema%20T%C3%B6reni%2C%20Allah'a,niteliklere%20sahip%20asavvuf%C3%AE%20bir%20t%C3%B6rendir..>
- Mehmetoglu, Mehmet ve Engen, Mari.(2011). “Pine and Gilmore's Concept of Experience Economy and Its Dimensions: An Empirical Examination in Tourism”. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, Volume 12, Issue 4, pp. 237-255.

- Milhou, Judith. (2003). "The Economics of Theatrical Dance in Eighteenth-Century" London. *Theatre Journal*, Vol. 55, No. 3, pp.481-508.
- Oğuz, M. Öcal (2013). "Terim Olarak Somut Olmayan Kültürel Miras". *Millî Folklor Dergisi*, 25(100) s. 5-13.
- Özbek, Abdullah (2003). "Anadolu'nun Türkleşip İslamlaşmasında Yunus Emre'nin Rolü". *III. Uluslararası Mevlâna Kongresi Bildiri Kitabı*. 5-6 Mayıs s.253-279, Konya.
- Öztürk, Mürsel (1991). "Hacı Bektaş Velî ve Çevresinde Oluşan Kültür Değerleri Bibliyografyası", Ankara: *Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları*,
- Park, Minkyung; vd. (2010). "Measuring the Experience Economy of Film Festival Participants". *International Journal of Tourism Sciences*, 10(2) (2010):35-54.
- Poyraz, Esen (2017). "Cem Törenleri ile Tiyatro Sanatının Yapısal Özelliklerinin Karşılaştırılması ve Yeni Bir Yaklaşım Önerisi". Yüksek Lisans Tezi., Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Sağlam, Tülin (2008). "Ritüel-Performans-Drama". *13. Ulusal Eğitimde Drama Kongresi Bildiri Kitapçığı*. Ankara,
- Turhan Tuna (2016). Sibel. Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatında "İnsan"-XIII. Yüzyıl Anadolu'sunun Başlıca Mutasavvıfları Üzerine Bir Deneme". Konya: Çizgi Yayınları.
- Turhan Tuna, Sibel ve Saral Elif (2018). "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Bağlamında Türkiye'de Eğitim Alanında Yapılan Bilimsel Çalışmalar Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi". *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5, (1) (2018): 68-78
- Tuncay, Murat (2010). "Sahneye Bakmak" 1. İstanbul: *Mitos Boyut Yayınları*.
- Tuncer, Mehmet (2018). "Koruma Kavramının Tarihsel Gelişimi. Kültürel Miras Mevzuatı", (Ed. Mustafa Servet AKPOLAT) Eskişehir: *Anadolu Üniversitesi Yayını*, 2018.
https://www.unesco.org.tr/Content_Files/Content/Sektor/Kultur/sokum_bb.pdf
- Ünal, Zeynep Gül (2014). "Kültürel Mirasın Korunması", İstanbul: *İSMEP Rehber Kitaplar*.
- Ünlü, Barbaros (2009). *Dans Tiyatrosunun Oluşumunda Dans Antropolojisinden Yararlanma Yolları ve Anadolu Danslarından Model Önerileri*. Doktora Tezi. İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü,
- Yılmaz, Leman (2011). "Anlatımcı Dans, Dans Tiyatrosu Kavramlarının Kısa Tarihi: Pina Bausch Örneği". *Porte Akademik Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi*. 2.(3), Dans Araştırmaları Özel Sayısı, s. 71-79.